

Sygn. akt I C 174 / 13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 marca 2014 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **SSO Krzysztof Rudnicki**

Protokolant: **Robert Purchalak**

po rozpoznaniu w dniu 28.02.2014 r.

we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództwa **syndyka masy upadłości Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w W.**

przeciwko **P. K. oraz (...) sp. z o.o. we W.**

o uznanie umów za bezskuteczne i wydanie nieruchomości

I. uznaje za bezskuteczną w stosunku do masy upadłości Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w W. umowę sprzedaży prawa użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej położonej przy ul. (...) w W., obejmującej działkę gruntu nr (...) o pow. 0, 4147 ha, wraz z prawem własności budynków – garażu o pow. 412, 88 m², budynku magazynowego o pow. 95, 50 m², placu ładunkowego o pow. 80 m², placu o pow. 60 m², oraz działkę gruntu nr (...) o pow. 0, 0241 ha, wraz z prawem własności budynku gospodarczego o pow. 53, 50 m², objętej księgą wieczystą nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Środzie Śląskiej (poprzednio Sąd Rejonowy w Wołowie), zawartą pomiędzy Przedsiębiorstwem Budowlanym (...) sp. z o.o. w W. a P. K. dnia 25.01.2011 r. przed notariuszem T. G. w W., nr rep. A (...);

II. nakazuje pozwanemu P. K. uiścić na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego we Wrocławiu **28 750 zł** opłaty od pozwu nieobciążającej powoda;

III. oddala powództwo skierowane przeciwko pozwanemu (...) sp. z o.o. we W.;

IV. nie obciąża powoda kosztami zastępstwa procesowego pozwanego (...) sp. z o.o. we W.;

V. obciąża Skarb Państwa niepokrytymi kosztami sądowymi dotyczącymi powództwa skierowanego przeciwko (...) sp. z o.o. we W..

UZASADNIENIE

Powód – syndyk masy upadłości Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) sp. z o.o. w W. wniósł o uznanie za bezskuteczną wobec masy upadłości tego przedsiębiorstwa umowy sprzedaży nieruchomości położonej w W. przy ul. (...) składającej się z działek nr (...), na rzecz P. K. z dnia 25.01.2011 r.

Powód podniósł, że czynność ta została dokonana ze świadomością pokrzywdzenia masy upadłości wobec faktu, że w wyniku tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny w stopniu wyższym niż przed jej dokonaniem, co więcej zawarcie umowy nastąpiło bez rzeczywistej zapłaty poprzez przedstawienie jako zapłaty wierzytelności (...) sp. z o.o., o którą obecnie ubiega się (...) SA, przed upływem roku od daty ogłoszenia upadłości, zaś jej zawarcie doprowadziło do co najmniej częściowego uniemożliwienia zadośćuczynieniu roszczeniom wierzycieli upadłego.

Powód wskazał, że w dniu 09.02.2012 r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej ogłosił upadłość (...) sp. z o.o. obejmującą likwidację majątku dłużnika. Reprezentant upadłego – prezes zarządu L. K. wezwany do wydania dokumentów nie wykonał tego obowiązku, co oznacza, że powód nie dysponuje innymi dokumentami poza sprawozdaniem finansowym za 2010 r.

W dniu 26.01.2011 r. L. K. jako organ (...) sp. z o.o. zbył na rzecz syna P. K. nieruchomości przy ul. (...) w W.. Upadły stał się bardziej niewypłacalny w stopniu wyższym niż był przed dokonaniem zaskarżonej czynności. Badana wartość transakcji nie daje podstaw do ustalenia ekwiwalentności świadczeń, ponadto zbycie nastąpiło na rzecz osoby najbliższej, zaś zapłaty ceny nie odnotowano, bowiem P. K. zapłacił wierzytelnością, którą rzekomo nabył od spółki (...), co do której to wierzytelności spółka (...) przystąpiła jako dłużnik solidarny i o którą ubiega się obecnie (...) SA, bezpośrednio zgłaszając wierzytelność wobec masy upadłości. Tym samym spółka (...) trzykrotnie poniosła skutki majątkowe transakcji.

W świetle powyższego zasadne jest przyjęcie, że dłużnik na skutek podejmowanych czynności prawnych uszczuplił swoje prawa majątkowe w stopniu tak znacznym, że została spełniona przesłanka niewypłacalności w stopniu wyższym niż przed dokonaniem zaskarżonej czynności.

Gdyby nie współdziałanie L. K., jego żony, syna i innych osób, tak dokładne uszczuplenie majątku spółki i jej wspólników w celu pokrzywdzenia wierzycieli masy upadłości (a tym samym samej spółki (...) w upadłości likwidacyjnej) nie byłoby możliwe.

Pozornie w akcie notarialnym sprzedaży nieruchomości określono, że formą zapłaty ceny

jest wierzytelność rzekomo przysługująca spółce (...). Obu stronom umowy (ojcu i synowi) znany był fakt, że F. przystąpił do odpowiedzialności za zapłatę wobec Prochem oświadczeniem już z czerwca 2010 r., zaś wierzytelność w chwili zbywania nieruchomości należącej do (...) przez L. K. synowi nie istniała.

Pismem z dnia 15.03.2013 r. powód wniósł o dopozwanie (...) sp. z o.o. we W. i wniósł o uznanie za bezskuteczną czynności prawnej nabycia prawa użytkowania wieczystego oraz prawa własności nieruchomości objętej KW nr (...) przez (...) sp. z o.o. od P. K. w dniu 13.09.2011 r. oraz nakazanie wydania tej nieruchomości powodowi.

Powód podniósł, że umowa sprzedaży zawarta pomiędzy L. K. reprezentującym F. z synem P. K., a następnie sprzedaż przez P. K. (...) spółce (...), w której P. K. jest udziałowcem i prokurentem, powoduje, że obie te umowy uznać należy za spełniające kryteria ich zawarcia w sposób skutkujący uznaniem ich za nieważne. L. K. działał bowiem jednocześnie jako reprezentant spółki w sytuacji, gdy po drugiej stronie umowy była osoba mu najbliższa (art. 209 i 210 ksh).

Postanowieniem z dnia 24.05.2013 r. sąd wezwał (...) sp. z o.o. do udziału w sprawie w charakterze pozwanego.

W piśmie z dnia 16.08.2013 r. pozwany (...) sp. z o.o. wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu.

Pozwany zaprzeczył nabyciu nieruchomości od P. K.. Zgodnie bowiem z aktem notarialnym z dnia 03.10.2012 r., nr rep. (...), została ona nabyta od spółki (...), czyli osoby prawnej zupełnie nie powiązanej ze spółką (...) oraz spółką (...).

Wartość sprzedaży to 820 000 zł, a zapłata miała charakter rzeczywisty i składała się w 95 % ze środków pochodzących z kredytu udzielonego przez Bank (...) SA spółce (...). Wobec powyższego nie ma żadnych podstaw do stwierdzenia,

jakoby (...) sp. z o.o. działało ze świadomością pokrywdzenia upadłej spółki (...). Pozwany zaprzeczył, aby L. K. posiadał udziały w spółce (...).

Pozwany zaprzeczył twierdzeniom powoda, jakoby wierzytelności pomiędzy (...), (...) a P. K. były fikcyjne. Wszystkie faktury wystawione przez firmę P. K. na spółkę (...) poprzedzone były udokumentowanym zakupem materiałów budowlanych u poszczególnych producentów. Transakcje oparte o cesje wierzytelności praktykowane były bardzo często w ramach prowadzonej przez pozwaną stronę działalności. Cesje wierzytelności wynikały m.in. z tego, że spółka (...) kupowała w firmie P. K. materiały budowlane na inwestycje, gdzie generalnym wykonawcą była spółka (...). Transakcje tego typu miały na celu zagwarantowanie płatności dla P. K. za zobowiązania spółki (...). Na brak działania na szkodę spółki (...) wpływa też fakt, że nieruchomości przy ul. (...) od przeszło 6 lat jest siedzibą firmy P. K., która prowadzona jest na ok. 95 % tej nieruchomości. Naturalne było zatem odsprzedanie P. K. nieruchomości nabytej przez spółkę (...) od (...) (grudzień 2010 r. po kilku/kilkunastu latach dzierżawy od (...) spółka (...) miała pierwszeństwo przy nabyciu nieruchomości), również po to, aby zmniejszyć swoje zobowiązania względem spółki (...). Owe działania związane ze zbyciem nieruchomości nie miały na celu działania na szkodę powoda, tym bardziej, że w danym okresie spółka (...) nie była w stanie upadłości, a wręcz przeciwnie – prowadziła prace w nieodnotowanym wcześniej zakresie i i wartości. Ponadto promesy kredytowe na kwotę ok. 30 milionów złotych pozwalały twierdzić, że spółka (...) jest w dobrej kondycji finansowej.

Pozwany zaznaczył, że do transakcji sprzedaży pomiędzy P. K. oraz spółkami (...) oraz (...) doszło ponad rok przed ogłoszeniem upadłości spółki (...). Nie ma podstaw do unieważnienia transakcji.

Istotne jest również to, że z posiadanych przez spółkę (...) informacji wynika, iż L. K. na prawie rok przed ogłoszeniem upadłości spółki (...) nie pełnił funkcji członka zarządu ani nawet nie był współnikiem tej spółki.

Sąd ustalił w sprawie następujący stan faktyczny.

Na koniec 2009 r. strata spółki (...) wyniosła 169 814, 27 zł, na koniec 2010 r. strata wyniosła 1 973 296, 21 zł.

/ dowód: rachunek zysków i strat – k. 22 /

Umową sprzedaży z dnia 29.12.2010 r., nr rep. A (...), Przedsiębiorstwo Budowlane (...) sp. z o.o. w W. reprezentowana przez prezesa zarządu L. K. nabyła od (...) Państwowych SA prawo użytkowania wieczystego nieruchomości składającej się z zabudowanej działki nr (...) oraz zabudowanej działki nr (...) wraz z prawem własności posadowionych na tych działkach budynków za cenę 556 000 zł.

/ dowód: umowa sprzedaży z dnia 29.12.2010 r. – k. 2-8 akt KW nr (...)

(...) sp. z o.o. od 10 lat była najemcą nieruchomości. Znajdowało się tam biuro spółki i

jej siedziba ujawniona w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Na terenie tej nieruchomości – na podstawie umowy najmu zawartej z (...) sp. z o.o. – od 5 lat prowadził działalność gospodarczą (hurtownię materiałów budowlanych) pod nazwą Składy Budowlane (...) syn L. K. P. K..

/ dowód: umowa sprzedaży z dnia 29.12.2010 r.; zeznania pozwanego P. K. – k. 221,

223 /

P. K. w ramach prowadzonej działalności gospodarczej dostarczał spółce (...) materiały budowlane na realizowane przez tę spółkę inwestycje.

/ dowód: zeznania pozwanego P. K. /

W ramach prowadzonej działalności przedsiębiorstwa budowlanego (...) sp. z o.o. była generalnym wykonawcą inwestycji realizowanych przez (...) sp. z o.o.

(...) sp. z o.o. był podwykonawcą firmy (...).

P. K. dostarczał również materiały budowlane na rzecz (...) sp. z o.o. na podstawie umów sprzedaży z odroczonym terminem płatności.

P. K. uzgodnił, że płatności za dostarczone materiały mają się odbywać na podstawie cesji.

Dnia 06.11.2009 r. (...) sp. z o.o. w G. jako cedent oraz P. K. jako cesjonariusz zawarli umowę cesji wierzytelności. Cedent oświadczył, że na podstawie umowy z dnia 14.09.2009 r. na wykonawstwo osiedla (...) w T. przysługuje mu wobec (...) sp. z o.o. wierzytelność w kwocie 76 819, 73 zł zgodnie z fakturami nr (...) wystawionymi na (...) a przejętymi przez (...) sp. z o.o. w wyniku porozumienia z dnia 21.10.2009 r.

Dnia 12.11.2009 r. (...) sp. z o.o. w G. jako cedent oraz P. K. jako cesjonariusz zawarli umowę cesji wierzytelności. Cedent oświadczył, że na podstawie umowy z dnia 14.09.2009 r. na wykonawstwo osiedla (...) w T. przysługuje mu wobec (...) sp. z o.o. wierzytelność w kwocie 120 034, 82 zł zgodnie z fakturami nr (...) wystawionymi na (...) a przejętymi przez (...) sp. z o.o. w wyniku porozumienia z dnia 21.10.2009 r.

Dnia 15.12.2009 r. (...) sp. z o.o. w G. jako cedent oraz P. K. jako cesjonariusz zawarli umowę cesji wierzytelności. Cedent oświadczył, że na podstawie umowy z dnia 14.09.2009 r. na wykonawstwo osiedla (...) w T. przysługuje mu wobec (...) sp. z o.o. wierzytelność w kwocie 168 878, 52 zł zgodnie z wymienionymi w umowie 10 fakturami.

Dnia 27.01.2010 r. (...) sp. z o.o. w G. jako cedent oraz P. K. jako cesjonariusz zawarli umowę cesji wierzytelności. Cedent oświadczył, że na podstawie umowy z dnia 14.09.2009 r. na wykonawstwo osiedla (...) w T. przysługuje mu wobec (...) sp. z o.o. wierzytelność w kwocie 421 866, 39 zł zgodnie z wymienionymi w umowie 39 fakturami.

Dnia 14.06.2010 r. (...) sp. z o.o. w G. jako cedent oraz P. K. jako cesjonariusz zawarli umowę cesji wierzytelności. Cedent oświadczył, że na podstawie umowy z dnia 14.09.2009 r. na wykonawstwo osiedla (...) w T. przysługuje mu wobec (...) sp. z o.o. wierzytelność w kwocie 333 660, 45 zł zgodnie z wymienionymi w umowie 31 fakturami.

Dnia 07.09.2010 r. (...) sp. z o.o. w G. jako cedent oraz P. K. jako cesjonariusz zawarli umowę cesji wierzytelności. Cedent oświadczył, że na podstawie umowy z dnia 14.09.2009 r. na wykonawstwo osiedla (...) w T. przysługuje mu wobec (...) sp. z o.o. wierzytelność w kwocie 200 000, 00 zł zgodnie z wymienionymi w umowie 11 fakturami.

Dnia 08.09.2010 r. (...) sp. z o.o. w G. jako cedent oraz P. K. jako cesjonariusz zawarli umowę cesji wierzytelności. Cedent oświadczył, że na podstawie umowy z dnia 14.09.2009 r. na wykonawstwo osiedla (...) w T. przysługuje mu wobec (...) sp. z o.o. wierzytelność w kwocie 158 983, 93 zł zgodnie z wymienionymi w umowie 18 fakturami.

Dnia 19.01.2011 r. (...) sp. z o.o. w G. jako cedent oraz P. K. jako cesjonariusz zawarli umowę cesji wierzytelności. Cedent oświadczył, że na podstawie umowy z dnia 14.09.2009 r. na wykonawstwo osiedla (...) w T. przysługuje mu wobec (...) sp. z o.o. wierzytelność w kwocie 4 847, 43 zł zgodnie z fakturą nr (...).

/ umowy cesji wierzytelności – k. 157-169; zeznania pozwanego P. K. /

P. K. uzgodnił z ojcem L. K., że po nabyciu nieruchomości przy ul. (...) w W. od (...) odsprzeda mu tę nieruchomość.

/ dowód: zeznania pozwanego P. K. /

Umową sprzedaży z dnia 25.01.2011 r., nr rep. A (...), Przedsiębiorstwo Budowlane (...) sp. z o.o. w W. reprezentowana przez prezesa zarządu L. K. przeniosła na P. K., syna L. i A., prawo użytkowania wieczystego działek nr (...) o łącznej powierzchni 0, 4388 ha wraz ze znajdującymi się na tych działkach

budynkami i budowlami, położonych w W. przy ul. (...) za cenę 575 000 zł.

Strony umowy oświadczyły, że w dniu 23.11.2010 r. została zawarta umowa cesji wierzytelności, na mocy której P. K. nabył od (...) sp. z o.o. w G. wierzytelność tej spółki w kwocie brutto 886 613, 72 zł względem (...) z tytułu prac budowlanych wykonanych przy budowie osiedla (...) w T. na podstawie umowy zawartej dnia 14.09.2009 r.

Strony umowy oświadczyły, że potrącają swoje wierzytelności do kwoty 575 000 zł, pomniejszając wierzytelność przysługującą P. K..

/ dowód: umowa z dnia 25.01.2011 r. – k. 45-48; k. 27-28 akt KW /

Po nabyciu nieruchomości P. K. zawarł z (...) sp. z o.o. umowę najmu powierzchni użytkowanej przez tę spółkę.

/ dowód: zeznania pozwanego P. K. /

W dniu 01.02.2011 r. Przedsiębiorstwo Budowlane (...) sp. z o.o. uzyskało od (...) Banku SA promesę kredytową nr (...) na kwotę 30 000 000 zł na sfinansowanie realizacji kontraktu – budowa odcinka drogi (...) na trasie W. – P. (odcinek K.-K.; obwodnica B. i R.). Kredyt miał zostać udzielony na okres do 31.01.2012 r. Promesa ważna była do 01.03.2011 r.

W tamtym okresie (...) sp. z o.o. był wykonawcą robót na terenie obwodnicy R. i prowadził tamże prace

/ dowód: promesa kredytowa – k. 170-175; zeznania pozwanego P. K. /

W dniu 02.03.2011 r. L. K. jako sprzedający oraz (...) Ltd w L. jako kupujący zawarli umowę sprzedaży udziałów.

L. K. przeniósł na kupującego 350 udziałów w spółce (...) o łącznej wartości nominalnej 350 000 zł. Cena sprzedaży udziałów została ustalona na 50 000 zł i została zapłacona gotówką w dniu podpisania umowy.

Umowa została podpisana w obecności notariusza T. G. w W., nr rep. A(...).

/ dowód: umowa sprzedaży udziałów – k. 179-181 /

Z powodu nieuzyskania kredytu (...) sp. z o.o. znalazł się w stanie niewypłacalności.

/ dowód: zeznania pozwanego P. K. /

W dniu 13.09.2011 r. B. K., syn L. i A., oraz P. K., syn L. i A., zawarli umowę spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, nr rep. A (...), w której zawiązali spółkę z o.o. (...) we W..

Przedmiot działalności tej spółki objął usługi budowlane, sprzedaż maszyn, urządzeń i innych rzeczy, naprawę i konserwację maszyn, urządzeń i innego sprzętu, transport, wynajem i zarządzaie nieruchomościami, pośrednictwo w obrocie nieruchomościami.

Kapitał zakładowy został określony na 1 700 000 zł.

B. K. objął 750 udziałów o wartości nominalnej po 1 700 zł i oświadczył, że pokrywa je w całości wkładem niepieniężnym w postaci nieruchomości w W. przy ul. (...). P. K. objął 250 udziałów o wartości nominalnej po 1 700 zł i oświadczył, że pokrywa je w całości wkładem niepieniężnym w postaci nieruchomości w W. przy ul. (...).

Wspólnicy powołali w skład pierwszego zarządu:

- B. K. jako prezesa zarządu,
- P. K. jako wiceprezesa zarządu.

/ dowód: umowa z dnia 13.09.2011 r. – k. 214-21776-82 akt KW /

Umową przeniesienia własności nieruchomości z dnia 13.09.2011 r., nr rep. A (...), P. K. w wykonaniu zobowiązania wynikającego z umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z dnia 13.09.2011 r. przeniósł na (...) sp. z o.o. w organizacji we W. prawo użytkowania wieczystego położonych w W. przy ul. (...) działek nr (...) o pow. o, 4147 ha i (...) o pow. o, 0241 ha oraz własność budynków położonych na tych działkach. Strony oznaczyły wartość prawa użytkowania wieczystego oraz własności budynków i budowli na 425 000 zł.

/ dowód: umowa z dnia 13.09.2011 r. – k. 71-75 akt KW /

Postanowieniem z dnia 09.02.2012 r., VIII GU 111/11, Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej ogłosił upadłość Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) sp. z o.o. w W. obejmującą likwidację majątku dłużnika oraz ustanowił syndykiem masy upadłości R. S..

Wniosek o ogłoszenie upadłości został złożony przez wierzycieli na przełomie sierpnia i września 2011 r.

/ dowód: postanowienie – k. 16-17; zeznania powoda R. S. – k. 221, 223 /

Umową sprzedaży z dnia 03.10.2012 r., nr rep. A (...), (...) sp. z o.o. we W. reprezentowana przez wiceprezesa zarządu P. K. przeniosła na (...) sp. z o.o. we W. reprezentowaną przez prokurenta B. K. prawo użytkowania wieczystego położonych w W. przy ul. (...) działek nr (...) oraz własność znajdujących się na tych działkach budynków i budowli za cenę 820 000 zł.

(...) sp. z o.o. sfinansowała nabycie nieruchomości ze środków własnych w kwocie 70 000 zł oraz ze środków uzyskanych tytułem kredytu uzyskanego w Banku (...) SA w W. na podstawie umowy o kredyt „(...)” nr (...) z dnia 02.10.2012 r. w kwocie 750 000 zł.

/ dowód: umowa z dnia 03.10.2012 r. – k. 101-102, 145-148; umowa kredytu z dnia 02.10.2012 r.

– k. 149-153 /

Powód sporządził trzy listy wierzytelności wobec (...) sp. z o.o. na podstawie informacji wierzycieli.

80 % zgłoszonych wierzycieli wynika z prawomocnych orzeczeń i opiewa na ponad 15 000 000 zł. Zasoby majątkowe masy upadłości wynoszą maksymalnie kilka milionów złotych.

Brak jest dokumentów pozwalających na ustalenie faktycznego stanu zobowiązań spółki (...). Żadnych dokumentów nie wydał syndykowi L. K..

(...) sp. z o.o. dysponuje prawomocnym nakazem zapłaty na kilkaset tysięcy złotych.

/ dowód: zeznania powoda R. S. /

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo zasługuje na częściowe uwzględnienie, tj. w stosunku do pozwanego P. K..

Powód dochodzi uznania za bezskuteczną wobec masy upadłości umowy sprzedaży nieruchomości zawartej przez L. K. jako reprezentanta upadłego (...) sp. z o.o. z jego synem P. K. w dniu 25.01.2011 r.

W pierwszej kolejności należy rozważyć kwestię bezskuteczności tej umowy wobec masy upadłości na podstawie przepisów ustawy z dnia 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze.

Zgodnie z art. 127 pun bezskuteczne w stosunku do masy upadłości są czynności prawne dokonane przez upadłego w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, którymi rozporządził on swoim majątkiem,

jeżeli dokonane zostały nieodpłatnie albo odpłatnie, ale wartość świadczenia upadłego przewyższa w rażącym stopniu wartość świadczenia otrzymanego przez upadłego lub zastrzeżonego dla upadłego lub dla osoby trzeciej.

Czynność prawna ma nieodpłatny charakter, jeżeli strona, dokonując przysporzenia majątkowego, nie otrzymuje lub nie ma otrzymać w zamian korzyści majątkowej.

W stanie faktycznym sprawy możliwe jest ustalenie, iż sytuacja taka miała miejsce w odniesieniu do umowy z dnia 25.01.2011 r.

Zawarcie umowy nastąpiło na rok przed zgłoszeniem wniosku o ogłoszenie upadłości (...) sp. z o.o. Wniosek ten wpłynął w III kwartale 2011 r., a zatem od dnia zawarcia kwestionowanej umowy sprzedaży nie minął przewidziany w art. 127 pun okres jednego roku.

W umowie sprzedaży z dnia 25.01.2011 r. zostało zawarte postanowienie, zgodnie z którym cena sprzedaży w kwocie 575 000 zł przypadająca spółce (...) od P. K. została potrącona z wierzytelnością, która według oświadczenia kupującego miała mu przysługiwać w stosunku do (...) sp. z o.o. w kwocie 886 613, 72 zł w następstwie jej nabycia od (...) sp. z o.o. na podstawie umowy cesji z dnia 23.11.2010 r., a wynikała z prac budowlanych wykonanych przy budowie osiedla (...) w T. na podstawie umowy z dnia 14.09.2009 r.

Pozwany P. K. w istocie nie zgłosił żadnych merytorycznych zarzutów w stosunku do zgłoszonego przeciwko niemu żądania zawartego w pozwie. Ustosunkował się do roszczenia powoda w piśmie z dnia 17.04.2013 r. stanowiącym odpowiedź na zażalenie powoda, ale – wobec nieusunięcia braku formalnego w postaci braku odpisu – pismo to zostało pozwanemu zwrócone zgodnie z art. 130 § 2 kpc.

Pozwany nie zgłosił też żadnych wniosków dowodowych pozwalających na ustalenie, iż transakcja z dnia 25.01.2011 r. pomiędzy nim a spółką (...) została dokonana w warunkach ekwiwalentności świadczeń. Nie wykazał, aby przysługiwała mu wobec (...) sp. z o.o. wierzytelność w kwocie co najmniej 575 000 zł.

Pozwana spółka (...) złożyła kilka dokumentów umów cesji wierzytelności zawartych pomiędzy (...) sp. z o.o. w G. a P. K. mających za przedmiot wierzytelności, jakie miały przysługiwać (...) sp. z o.o. wobec upadłego. Umowy te datowane są na: 06.11.2009 r., 12.11.2009 r., 15.12.2009 r., 27.01.2010 r., 14.06.2010 r., 07.09.2010 r., 08.09.2010 r., 19.01.2011 r. Nie została natomiast złożona ani przez jednego ani przez drugiego pozwanego umowa cesji, jaka miała zostać zawarta dnia 23.11.2010 r., a taka data została wskazana w umowie sprzedaży nieruchomości jako data nabycia wierzytelności przez P. K.. Żadna ze wskazanych wyżej umów nie określa też przedmiotu cesji jako wierzytelność o zapłatę 886 613, 72 zł.

Pozwany P. K. podał w swoich zeznaniach, że również sama spółka (...) dokonywała u niego zakupów materiałów budowlanych, za które nie uiściła należnej zapłaty w kwocie 400 000 zł. Skoro zatem, jak podał, uzgodnił już wcześniej z ojcem, iż odkupienie nieruchomości nastąpi po jej nabyciu przez (...) od (...) SA, to te wierzytelności mogły zostać przedstawione do potrącenia w pierwszej kolejności jako wierzytelności bezpośrednie i pierwotne (nie nabyte od innej osoby).

Zatem brak jest udowodnionych okoliczności wskazujących na istnienie wierzytelności, pierwotnie (...) sp. z o.o., następnie pozwanego P. K., wobec (...) sp. z o.o., która mogłaby zostać skutecznie potrącona z wierzytelnością (...) sp. z o.o. o zapłatę ceny sprzedaży. Pozwany nie przedstawił sądowi umowy cesji, a także innych dokumentów źródłowych mogących wskazywać na podstawę i zakres zobowiązania upadłego wobec (...) sp. z o.o., w tym również umowy z dnia 14.09.2009 r., która miała być podstawą i źródłem stosunku prawnego łączącego te spółki. Nie sposób zatem ocenić, w jakiej wysokości upadły był zobowiązany do świadczeń na rzecz (...) sp. z o.o.

Wskazane okoliczności prowadzą do wniosku, iż umowa sprzedaży nieruchomości zawarta dnia 25.01.2011 r. nie została zawarta w warunkach ekwiwalentności świadczeń w rozumieniu art. 127 pun, tzn. w sytuacji wskazującej, że upadły otrzymał wzajemne świadczenie nie odbiegające od wartości przedmiotu umowy. To z kolei oznacza, iż

umowę z dnia 25.10.2011 r. można uznać za umowę zawierającą przysporzenie majątku upadłego na rzecz osoby trzeciej dokonane w istocie nieodpłatnie albo odpłatnie o wartości świadczenia upadłego przewyższającej w rażącym stopniu wartość świadczenia otrzymanego przez upadłego lub zastrzeżonego dla upadłego. Tym samym umowa z dnia 25.01.2011 r. jest bezskuteczna w stosunku do masy upadłości.

Umowę z dnia 25.01.2011 r. powód może również skutecznie zakwestionować na podstawie przepisów kodeksu cywilnego o ochronie wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika.

Zgodnie z art. 527 § 1 kc, gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć.

Art. 527 § 2 kc wskazuje, że czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem

wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności.

Z kolei według art. 527 § 3 kc, jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Wreszcie zgodnie z art. 527 § 4 kc, jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli korzyść majątkową uzyskał przedsiębiorca pozostający z dłużnikiem w stałych stosunkach gospodarczych, domniemywa się, że było mu wiadomo, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia o zasadności roszczenia pauliańskiego ma zakwalifikowanie czynności dłużnika jako zdziałanej w warunkach art. 527 kc, tj. z pokrzywdzeniem wierzyciela oraz w warunkach świadomości tego pokrzywdzenia po stronie kontrahenta dłużnika.

Przedmiotem zaskarżenia jest czynność prawna upadłego (dłużnika) w postaci sprzedaży nieruchomości na rzecz pozwanego P. K.. Upadły miesiąc wcześniej nabył od (...) SA nieruchomość, z której od kilku lat korzystał na podstawie stosunku najmu. Na terenie tej nieruchomości znajdowało się biuro upadłej spółki, zaś adres nieruchomości uwidoczony został w rejestrze jako adres spółki. Nieruchomość o pow. 0, 43 ha zabudowana budynkami gospodarczymi, magazynowymi, wiatami, itp., czyli wykorzystywana na potrzeby działalności produkcyjnej, handlowej, usługowej, stanowi zawsze istotny składnik majątku spółki handlowej, tj. element składowy jej przedsiębiorstwa (art. 55¹ pkt 2 kc) o istotnym dla spółki znaczeniu. Wyzbycie się prawa własności nieruchomości przez spółkę oznacza uszczuplenie zasobów rzeczowych służących prowadzeniu przedsiębiorstwa. Utrata istotnego składnika majątkowego dłużnika powoduje zagrożenie dla możliwości zaspokojenia wierzycieli.

Jak wynika z przedłożonego przez powoda rachunku zysków i strat, kondycja majątkowa spółki (...) na koniec 2010 r. przedstawiała się źle. Spółka zanotowała stratę w wysokości 1 973 296, 21 zł, tj. 10-krotnie większą, niż strata na koniec 2009 r. Z kolei na podstawie promesy kredytowej z dnia 01.02.2011 r. można dojść do wniosku, iż spółka (...) poszukiwała środków pieniężnych na realizację swojej działalności i to w poważnej wysokości 30 000 000 zł. Zatem wyzbywanie się nieruchomości stanowiło okoliczność godzącą w możliwość zaspokojenia wierzycieli i oznaczała dalszą niewypłacalność spółki, a wręcz jej zwiększenie wobec utraty składnika majątku mogącego stanowić źródło ewentualnego zaspokojenia wierzycieli w postępowaniu egzekucyjnym.

Czynność dłużnika nie powoduje pokrzywdzenia wierzycieli, jeżeli dłużnik otrzymał w zamian świadczenie ekwiwalentne, którego przedmiot mógłby zostać wykorzystany na zaspokojenie wierzyciela (wyroki SN z dnia 20.10.2011 r., IV CSK 39/11, oraz z dnia 05.03.2008 r., V CSK 471/07). W przypadku umowy z dnia 25.01.2011 r. do zasobów (...) sp. z o.o. nie weszła kwota pieniężna uiszczona tytułem ceny sprzedaży.

Również w sytuacji, gdy dłużnik dokonując potrącenia wierzytelności z jednym spośród swoich wierzycieli z pominięciem innych zobowiązań, czynność prawna wyzbycia się własności rzeczy zostaje dokonana ze świadomością ich pokrzywdzenia i może być przedmiotem skargi pauliańskiej. Wyjście z majątku dłużnika jego istotnego składnika istotnie ogranicza możliwość zaspokojenia roszczeń pozostałych wierzycieli (por. wyroki SN z dnia 12.12.2001 r., III CKN 496/00, z dnia 23.07.2003 r., II CKN 299/01, z dnia 23.11.2005 r., II CK 225/05, z dnia 05.07.2007 r., II CSK 118/07). Co do zasady dłużnik w razie wielości wierzycieli ma prawo wyboru wierzyciela, którego chce zaspokoić, niemniej jednak, w niektórych sytuacjach zaspokojenie jednego z wierzycieli lub niektórych z nich odpowiadać będzie przesłankom z art. 527 kc. Będzie tak między innymi wtedy, gdy dłużnik dokonał wyboru wierzyciela w sposób arbitralny, prowadzący do uprzywilejowania go kosztem pozostałych w okolicznościach, które wskazują na rychłą możliwość ogłoszenia upadłości dłużnika i wyprowadzenie z jego majątku istotnych składników, co może prowadzić do niemożności zaspokojenia wierzycieli z przyszłej masy upadłości.

Pokrzywdzenie wierzyciela należy oceniać według chwili wystąpienia z żądaniem uznania czynności za bezskuteczną wobec wierzyciela (wyroki SN z dnia 16.12.2011 r., V CSK 35/11, z dnia 06.10.2011 r., V CSK 493/10, z dnia 27.02.2009 r., V CSK 309/08, z dnia 29.06.2004 r., II CK 367/03, z dnia 22.03.2001 r., V CKN 280/00). Powód wykazał, iż aktualny stan zasobów masy upadłości nie pozwala na zaspokojenie całości roszczeń wierzycieli. W takim wypadku brak w zasobach masy upadłości tak istotnego składnika, jak prawo własności nieruchomości, powoduje istotne ograniczenie dla zaspokojenia wierzycieli. Wyjściu nieruchomości z majątku (...) sp. z o.o. nie towarzyszyło uzyskanie stosownego ekwiwalentu. Tym samym zasoby majątkowe dłużnika są mniejsze, to zaś oznacza dla wierzycieli pokrzywdzenie.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18.04.2012 r., V CSK 183/11, dłużnikiem niewypłacalnym w rozumieniu art. 527 § 2 kc jest ten, w którego majątku – na skutek czynności polegającej na przesunięciu składników majątkowych, powodującej uszczuplenie przyszłej masy – brak składników majątkowych, z których można przeprowadzić egzekucję; decydujące znaczenie ma realna szansa (możliwość) zaspokojenia wierzyciela. Z kolei w wyroku z dnia 18.11.2001 r., IV CKN 525/00, Biul. SN 2002/5/11, Sąd Najwyższy wskazał, że pokrzywdzenie w rozumieniu art. 527 § 2 kc powstaje na skutek takiego stanu faktycznego majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie lub odwleczenie zaspokojenia wierzyciela. Wystarczy, że w następstwie czynności dłużnika doszło do pogłębienia niewypłacalności, rozumianego jako pomniejszenie substancji majątku, ograniczenie wypłacalności, dalsze odwleczenie i zmniejszenie szans na zaspokojenie wierzyciela

(podobnie z dnia 18.09.1998 r., III CKN 612/97, OSN 1999/3/56).

Wobec tego umowę z dnia 25.01.2011 r. należy uznać za zmierzającą do pokrzywdzenia wierzycieli zgodnie z art. 527 § 1 i 2 kc. Domniemanie działania w celu pokrzywdzenia wierzycieli wynikające z art. 527 § 2 kc nie zostało obalone.

Zaskarżona przez powoda umowa została zawarta również w okolicznościach objętych domniemaniem z art. 527 § 3 oraz 527 § 4 kc.

Sprzedający reprezentowany był przez prezesa zarządu L. K., zaś kupującym był syn reprezentanta sprzedającego P. K..

Stosunek bliskości w rozumieniu art. 527 § 3 kc może wynikać z różnego rodzaju więzi o charakterze osobistym, rodzinnym, towarzyskim, zawodowym, itp. Może wynikać nawet ze sporadycznych kontaktów gospodarczych pomiędzy dłużnikiem działającym z pokrzywdzeniem wierzycieli a osobą trzecią, którym towarzyszą innego rodzaju relacje o charakterze majątkowym i niemajątkowym (por. wyroki SN z dnia 09.03.2007 r., V CSK 473/06, oraz z dnia 05.01.1999 r., III CKN 462/98). Pozwany jest synem reprezentanta dłużnika, prowadzi działalność na terenie tego samego obiektu. Jak wynika z zeznań pozwanego, miał on wiedzę na temat zakresu działalności firmy (...), miejsc i przedmiotu realizowanych przez nią robót budowlanych. Jest zatem osobą bliską w stosunku do upadłego.

Ponadto, skoro pozwany P. K. prowadził działalność gospodarczą na tym samym obiekcie na podstawie umowy najmu zawartej z upadłą spółką, a po zawarciu umowy stał się w stosunku do niej wynajmującym tenże obiekt, a także

dostarczał firmie (...) materiały budowlane na potrzeby wykonywanych przez nią robót, to był on w dacie dokonywania zaskarżonej czynności przedsiębiorcą pozostającym z dłużnikiem w stałych stosunkach gospodarczych w rozumieniu art. 527 § 4 kc. To również oznacza domniemanie wiedzy o dokonaniu czynności przez upadłego ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Także i to domniemanie nie zostało przez pozwanego obalone.

Należy zauważyć, że obalenie domniemania z art. 527 § 3 lub 4 kc odbywa się poprzez wykazanie, że osoba bliska lub powiązana stałą relacją gospodarczą nie tylko nie wiedziała o przesłankach do uznania umowy za bezskuteczną, o niewypłacalności czy też o działaniu na szkodę wierzycieli, ale także przy zachowaniu wszelkiej należytej staranności nie mogła się o tym dowiedzieć. Pozwany zaś ma wiedzę na temat działalności spółki (...), realizowanych przez nią robotach oraz ubieganiu się o kredyt. Nie może skutecznie powołać się na istnienie okoliczności podważających wskazane domniemanie świadomości co do znaczenia czynności dłużnika dla zaspokojenia wierzycieli.

Sąd doszedł zatem do przekonania, iż zachodzą podstawy do uznania umowy sprzedaży nieruchomości położonej w W. przy ul. (...) zawartej dnia 25.01.2011 r. pomiędzy Przedsiębiorstwem Budowlanym (...) sp. z o.o. w W. a P. K. za bezskuteczną w stosunku do masy upadłości Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) sp. z o.o. w W.. Można dodać, że syndyk, jako działający na rzecz i w interesie ogółu wierzycieli, nie ma obowiązku wskazywania, jakich konkretnie wierzycieli dotyczy ochrona przed niewypłacalnością dłużnika (wyrok SN z dnia 25.05.2012 r., I CSK 72/12).

Natomiast nie mogło zostać uwzględnione żądanie pozwu skierowane wobec pozwanego (...) sp. z o.o. o uznanie za bezskuteczną wobec masy upadłości czynności prawnej nabycia prawa użytkowania wieczystego oraz prawa własności nieruchomości objętej KW nr (...) przez (...) sp. z o.o. od P. K. w dniu 13.09.2011 r. oraz nakazanie wydania tej nieruchomości powodowi.

Materiał dowodowy wskazuje, że nie została zawarta umowa opisana przez powoda w piśmie z dnia 15.03.2013 r. P. K. nieruchomość nabytą od (...) sp. z o.o. wniósł tytułem aportu do (...) sp. z o.o., utworzonej dnia 13.09.2011 r., a dopiero spółka ta przeniosła nieruchomość na pozwanego (...) sp. z o.o.

Po złożeniu przez pozwanego (...) sp. z o.o. odpowiedzi na pozew zawierającej zarzut dotyczący braku transakcji kwestionowanej przez powoda powód nie zmodyfikował żądania pozwu, nie sprecyzował oznaczenia zaskarżonej czynności prawnej w sposób odpowiadający stanowi rzeczywiście. Ponieważ czynność zaskarżona przez powoda nie miała miejsca, żądanie zawarte w piśmie z dnia 15.03.2013 r. rozszerzające pierwotnie wniesiony pozew nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powód nie może także domagać się wydania mu nieruchomości od (...) sp. z o.o. W tym celu oprócz bezskuteczności pierwszej czynności, czyli zbycia nieruchomości przez upadłego P. K., która to bezskuteczność uzasadniałaby wydanie rzeczy masie upadłości z mocy art. 134 ust. 1 pun, powód musiałby uzyskać ustalenie nieważności umowy z dnia 13.09.2011 r. o wniesieniu nieruchomości aportem do spółki (...) oraz umowy z dnia 03.10.2012 r. o przeniesieniu nieruchomości na (...) sp. z o.o. Takich żądań powód nie zgłosił.

Sąd uwzględnił zatem żądanie pozwu skierowane przeciwko pozwanemu P. K. oraz oddalił powództwo wobec pozwanego (...) sp. z o.o.

Ponieważ powodowi przysługiwało ustawowe zwolnienie od kosztów sądowych z mocy art. 102 kpc, nieopłacone koszty sądowe obejmujące opłatę od pozwu w kwocie 28 750 zł (5 % wartości przedmiotu sporu) przypadają Skarbowi Państwa bezpośrednio od pozwanego P. K. – art. 113 ust. 1 uksc.

Sąd nie obciążył powoda kosztami zastępstwa procesowego pozwanego (...) sp. z o.o. uznając, że zachodzą szczególne okoliczności w rozumieniu art. 102 kpc. Obowiązkiem powoda jest podejmowanie działań zmierzających do zwiększenia zasobów masy upadłości, w tym poszukiwania składników majątku upadłego zbytych w warunkach naruszenia prawa. Pozwany (...) sp. z o.o. podejmował czynności w procesie samodzielnie, reprezentowany przez prokurenta B. K.. Pełnomocnik w osobie radcy prawnej pojawił się na końcowym etapie sprawy, już po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, jego aktywność ograniczyła się do złożenia jednego krótkiego pisma

procesowego, które niczego do sprawy nie wniosło, nie stawiał się nawet na rozprawę. Prowadzi to do wniosku, iż obciążenie powoda kosztami zastępstwa pozwanej spółki jest niecelowe i niezasadne.

Wobec zwolnienia powoda od kosztów sądowych, nieopłacone koszty związane z oddalonym żądaniem wobec (...) sp. z o.o. obciążają ostatecznie Skarb Państwa.

Mając powyższe okoliczności na uwadze sąd podjął rozstrzygnięcia zawarte w sentencji wyroku.